

Täysistunto

Torstai 24.11.2016 klo 15.59—21.40

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 220/2016 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 15/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 15/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

20.54 **Satu Hassi vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen taustalla on EU-direktiivi rakennusten energiatehokkuudesta. Sen mukaan kaikki uudet rakennukset pitää rakentaa lähes nollaenergiataloiksi vuoden 2020 loppuun mennessä ja julkitet rakennukset kahta vuotta aikaisemmin. Direktiivin taustalla puolestaan ovat ilmastotavoitteet ja se, että rakennukset kuluttavat merkittävän osan energiasta, Suomessa noin 40 prosenttia, josta lämmitys on noin 25 prosenttiyksikköä. Rakennusten energiatehokkuuden parantaminen on siis yksi tärkeimmistä keinoista suojella ilmastoa. Ympäristövaliokunta muistuttaa lisäksi, että päästövähennykset tulevat jatkossa kiristymään. Jotta Pariisin sopimuksen ilmastotavoitteet kyettäisiin toteuttamaan, koko maailman hiilidioksidipäästöt tulisi saada nolnaan ennen vuosisadan puoltaväliä. Myös EU:n tavoitetasoa on tiukennettava.

Tämän asian varsinainen pihvi tullaan säätämään asetuksilla, joihin laki antaa valtuudet. Luonnokset ovat osittain olleet asian käsittelyn tausta-aineistona, joskin asetusluonnosten vaatimustasoa on lausuntokierroksen jälkeen höllennetty. Tämä tarkoittaa toisaalta, että hallituksen esitys ei tule aiheuttamaan merkittäviä lisäkustannuksia, koska jo nyt yleisesti käytössä olevilla ratkaisuilla päästään tavoitteisiin. Toisaalta se myös tarkoittaa, että uudistuksella saavutettavat ympäristöhyödyt pienenevät. Voi hyvin olla, että itse asiassa ilmaisu "lähes nollaenergiatalo" luo vaikutelman tiukemmista vaatimuksista kuin mitä laki ja asetusluonnos oikeasti tarkoittavat.

Ympäristövaliokunta korostaa rakennusten elinkaaritarkastelua. Elinkaaren energiankulutukseen vaikuttavat lämmitysenergian lisäksi myös rakennusmateriaalien valmistus, itse rakentaminen, korjaukset sekä lopulta purku ja kierrätys, joiden on yhteensä arvioitu muodostavan 20—45 prosenttia uuden kerrostalon hiilijalanjäljestä. Seinienkin energiatehokkuuteen vaikuttaa lämmön johtumisen ohella myös se, miten seinät varaavat lämpöä.

Talojen energiatehokkuuden yhteydessä puhutaan usein kosteusvaurioista. Selvitysten mukaan hyvä lämmöneristys ei sinänsä lisää eikä aiheuta kosteusvaurioita, mutta rakenteista saattaa tulla virheherkempiä. Sisäilman terveellisyyden kannalta yhä tärkeämpää on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

ilmanvaihdon säätö. Kun talotekniikka monimutkaistuu, korostuu järjestelmien oikean ylläpidon ja käytön sekä niiden osaamisen merkitys. On tärkeää valvoa, että rakennustyö tehdään oikein, esimerkiksi huolehditaan siitä, että materiaalit suojataan sateelta rakentamisen aikana. Valiokunta katsoo, että tavoitteena tulisi olla asukkaiden ja käyttäjien kannalta mahdollisimman helppokäyttöinen talotekniikka, jotta käyttäjien virheet eivät aiheuttaisi vaurioita. Asukkaiden käyttöopastukseen tulee kiinnittää huomiota, samoin kuin siihen, että tieto siirtyy esimerkiksi, kun asunto myydään. Nythän tähän ei ole vakiintuneita käytäntöjä. Valiokunta painottaa, että energiatehokkuus ei saa merkitä rakennusten terveellisyydestä tinkimistä. Se pitää hyvällä suunnittelulla ja toteutuksella varmistaa, huonolle, jopa sairastuttavalle sisäilmallehan altistuu yhä edelleen aivan liian iso joukko ihmisiä kodeissa, kouluissa ja työpaikoilla. Näiden sairauksien diagnosoimiseen ja työkyvyttömyyden toteamiseen liittyy ongelmia.

Valiokunta katsoo, että sääntelyn tulee olla materiaali- ja tekniikkaneutraalia, mutta pitää perusteltuna sitä, että lämmönjohtavuuden vertailuarvo on hirsirakenteelle helpompi kuin muille seinärakenteille. Valiokunta kiinnittää huomiota myös perinteisten yksiaineisten rakenteiden ja painovoimaisen ilmanvaihdon osaamiseen. Nämä ovat edelleen sallittuja ja mahdollisia, mutta on huolehdittava myös siitä, että tämä tiedetään. Koulutuksella on varmistettava, että niiden osaaminen säilyy.

Energiamuotojen kertoimet säädetään asetuksella. Fossiilienergialle kerroin on 1, uusiutuvaa energiaa suositaan kertoimella 0,5. Kaukolämmön ja sähkön kertoimia lievennetään nykyisiin verrattuna. Rakennuksissa suoraan käytetty energia, kuten tuuli- ja aurinkoenergia, voidaan laskea suoraan hyväksi, eli niiden kerroin on 0.

Arvoisa puhemies! Liikennevaliokunnan lausunnon pohjalta ympäristövaliokunta esittää lausumaa siitä, että rakennusten energiatehokkuuden parantuessa matkapuhelinverkkojen toimivuus sisätiloissa edelleen taataan. Sehän on ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta välttämätöntä.

20.59 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja Satu Hassi sanoi, kun tätä valiokunnan mietintöä esitteli: pääosa tästä lain sisällöstä tehdään asetuksin. Sosialidemokraatit tukevat valiokunnan mietintöä, se tehtiin hyvässä yhteisymmärryksessä valiokunnassa, mutta ongelmaksi jäi juuri se, miten tuohon sisältöön suhtaudumme, joka asetuksin tehdään.

Nyt on selkeästi osoitettu, että Suomi on aika huonosti rankattu energiatehokkuudessa. Esimerkiksi tällaisen kansainvälisen tutkimuksen mukaan Ruotsi on 5. ja Suomi 31. sijalla, kuitenkin sääolosuhteet ovat suurin piirtein yhteneväiset. Eli tässä on yksi syy siihen, että katsomme, että todella on varaa parantaa myös energiatehokkuutta.

Siitä syystä esitämme hyväksyttäväksi lausuman: "Eduskunta edellyttää, että Suomen rakennuskannan energiatehokkuusvaatimusten saavuttamista seurataan ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin, jos tavoitteet eivät täyty. Päästövähennystavoitteiden ja rakennuskannan energiatehokkuudelle asetettavien vaatimusten tulee vastata vaativuudeltaan toisiaan, ja niiden on aidosti vähennettävä päästöjä rakennuksen koko elinkaaren ajalta."

Itse asiassa oli aika erikoista, että valiokunnan hallituspuolueitten edustajat eivät tätä lausumaa halunneet mukaan, koska tuo valiokunnan mietintö muutoin kyllä hyvin (Puhemies koputtaa) tukee tätä lausumaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

21.02 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat! Lähes nollarakentamista kohtaan on aika paljon kritiikkiä ollut, ja itse osittain siihen olen myös yhtynyt. Itse asiassa kritiikki nollarakentamista kohtaan on erityisesti Suomessa kasvanut koko ajan, ja mielenkiintoista itse asiassa on sekin, että jopa valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö ovat olleet kriittisiä tätä lähes nollarakentamista koskevaa määräyskokonaisuutta kohtaan. Ehkä huolen laajuutta kuvaa myös se, että ympäristöministeriön lausuntopyyntöön vastasi 75 eri tahoja, vaikka lausuntoa lähes nollarakentamisen määräyksistä pyydettiin 55 taholta.

Rakennuslehdessä todettiin kuvaavasti, että lähes nollarakentaminen Suomen olosuhteissa vaatii paksuja eristekeikkoja kompensoimaan lämmityksen lähes lopettamisen. Professori Vinhan mukaan rakennepaksuuksien kasvaessa mahdolliset rakennusvirheet kertaantuvat, sillä paksut rakenteet eivät kostuessaan kuivu, vaan kosteus jää muhimaan rakenteisiin. Rakennusten energiamääräyksillä ei haeta kannattavia investointeja, koska silloin ne syntyisivät ilman pakkoakin, vaan ilmastopäästöjen vähentämistä eli ilmastomuutoksen torjuntaa, niin kuin valiokunnan mietinnössäkään todetaan.

Itse aina paikallislehdestä luen talotohtori Kailaa, joka aika hyvin rakentamisesta tietää, niin vanhasta kuin uudestakin. Hän kirjoitti lehdessä, että "valitettavasti sairaiden talojen rakentamiselle ei näy loppua". Kaila jatkoi: "Rakennuttajan pitäisi nyt jo vaatia paperi, missä talonrakentaja tai luvan ja määräyksen antava rakennuslautakunta sitoutuu korvaamaan tulevat homekorjaukset ja asukkaiden sairastumiset." Kova vaatimus ja kuvaa hyvin sitä epäuskoa taikka epäluuloa tätä lainsäädäntöä kohtaan.

Kaila lainasi kirjoituksessaan professori Matti Ollilaa, joka on yksi maamme kokeneimmista insinööreistä. Ollila kirjoitti vuonna 2014 Rakennuslehdessä: "Ylimitoitettu lämpöeristys, pullotiiveys ja koneellinen ilmastointi saattavat olla riski sekä rakennukselle että asukkaiden terveydelle. Kastepisteen jääminen ylipaksun lämpöeristeen sisään merkitsee kosteuden vähittäistä kulkeutumista ennalta arvaamattomasti. Ilmiö on hidas mutta hyvin todennäköinen", hän kirjoitti.

Koneellinen ilmanvaihto on tarpeeton ja jopa haitallinen kouluissa ja asunnoissa. Vaatimus sisäilman vaihtamisesta kahden tunnin välein on osoitus laitevalmistajia suosivasta normituksesta, jolle ei ole teknistä perustelua. Talotohtori Kaila vetikin asian mielestäni aika kuvaavasti yhteen, että nykyisin talojen suunnittelijat ja teollisuus antavat mielellään ymmärtää, että normit vaatisivat aina koneellisen ilmanvaihdon ja muoviset höyrysulut. Ollila mainitsee Tampereen steinerkoulun, joka on tehty luonnollisella ilmastoinnilla. Suomen Kulttuurirahaston K3-taloissa on viisi talotyyppeä, joissa on hengittävät rakenteet ja painovoimainen ilmanvaihto. Vapaasti käytettävät rakennuspiirustukset hyväksytyine laskelmineen löytyvät esimerkiksi netistä, eli vaihtoehtoja on olemassa tämänkin jälkeen. Sisäilmaongelmien taustalla onkin usein ilmanvaihdon viat, huoltamattomuus tai väärinkäytökset. Vanhan ajan koulutkin toimivat paremmin: kolme varttia opetusta ja vartti ikkunat auki tuuletusta. Ei kaikkea tarvitse mielestänikään keksiä uudestaan.

Olen Kailan kanssa samaa mieltä, että monesti mennäänkin aina niin sanotusti helpoimman mukaan. Kaila kirjoitti, että edelleen on rakennuslautakuntia ja rakennustarkastajia, joiden ammattitaito ei riitä painovoimaisten laskelmien ymmärtämiseen, ja silloin helpointa on vaatia sokeasti laitevalmistajien papereita.

Vuoden 2021 alusta voimaan tuleva EU-direktiivi edellyttää kaikkien uusien rakennusten olevan siis lähes nollaenergiataloja. Tämä aiheuttaa suuren muutoksen rakennusteollisuudessa. Toivon, että tässä ei edetä hosumalla eikä ainakaan tehdä virheitä hosumalla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

Mielestäni me tarvitsisimme kyllä lisää tutkimustietoa ja lisää myös koulutusta ja tiedotusta, ja tämä asia on sellainen, mikä pitää ottaa äärimmäisen vakavasti. Emme nimittäin tarvitse enää yhtään uutta homekouluja ja -sairaaloita emmekä taloja, missä kärsitään huonosta sisäilmasta.

Itse ymmärrän sen, että EU-direktiivi on meitä velvoittava. On toki vaikea ymmärtää sitä, että sama vaade on täällä toteutuksessa kuin niissä maissa, joissa ei ole tällaisia lämmönvaihteluja kuin meillä on. Onneksi vaatimus lähes nollarakentamisesta koskee vain uusia rakennuksia.

Niin kuin tuossa edellä todettiin, rakennuskannan osuus energian loppukäytöstä on noin 40 prosenttia. Se on merkittävä tekijä, ja tietysti energiaa pitää pyrkiä säästämään. Niin kuin todetaan valiokunnan mietinnössä, "Suomen ympäristökeskus on selvittänyt vastikään rakennusten energiankulutuksen perusskenaariota vuoteen 2050. Selvityksen mukaan rakennuskannan energiankulutus laskee nykyisillä politiikkatoimilla 13 % vuosina 2015—2050, vaikka rakennuskanta kasvaa 38 prosenttia." Itse toivon, että tässä ei tehdä sellaista virhettä, että nyt rakennettaisiin lisää hometaloja Suomeen. Toivon, että myöhemmin, kun tätä lainsäädäntöä arvioidaan, minä olen ollut väärässä ja tämä direktiivi on ollut oikea ja järkevä.

Arvoisa puhemies! Itse kannatan siis energiansäästöä. Siihen esimerkiksi älykkäillä sähköverkoilla pystytään vaikuttamaan, myös huonekohtaisilla lämmönsäätelyillä, termostaateilla ja monilla muilla.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies: Tänään hallitus on antanut lisää muutosehdotuksia maankäyttö- ja rakennuslakiin, ja pidän niitä erittäin tervetulleina, että meillä rakentamista, niin maankäyttöä, kaavoitusta kuin itse rakentamista, helpotetaan ja sujuvoitetaan. Siellä on paljon sellaista sääntelyä, mitä ei tarvittaisi.

21.09 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen kiinnitti puheenvuorosaan itse asiassa hyvin paljolti huomiota ihan samoihin asioihin kuin ympäristövaliokunta mietinnössään. Edustaja Heinosen puheenvuoron sävy vain kuulosti toisenlaiselta. Valiokuntahan muun muassa korostaa nimenomaan sitä, että pitää tehdä rakennuksia, joiden sisäilma on terveellistä, ja myöskin muun muassa sitä, että pitää varmistaa perinteisten rakennustapojen, rakenteiden ja painovoimaisen ilmanvaihdon osaaminen myös jatkossa.

Ympäristövaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta myös joitakin viikkoja sitten järjestivät julkisen asiantuntijakuulemisen näistä sisäilmaongelmallisista taloista, ongelmien syistä, sairauksista ja hoidoista. Siinä tilaisuudessa ja muissakaan selvityksissä, mitä olen nähnyt näiden sisäilmaongelmien syistä, itse asiassa paljon syytetty energiatehokkuus ei nyt mitenkään erityisesti loista suurena ongelmien aiheuttajana, vaan pääosin kyse on itse rakentamisen virheistä, huolimattomuudesta, laiminlyönneistä ja myöskin rakennusten käytössä tapahtuvista virheistä. Esimerkiksi monissa kouluissa on kysymys siitä, että hyvin yksioikaisesti pannaan ilmastointi pois yöksi ja viikonlopun ajaksi, kun nykyaikana olisivat mahdollisia paljon älykkäämmätkin järjestelmät, jotka myöskin olisivat energiatehokkaita.

Arvoisa puhemies! Äsken esittelin valiokunnan puheenjohtajana valiokunnan mietinnön. Omana henkilökohtaisena näkemyksenäni haluaisin vielä todeta sen, että tuen sitä vastalauseita ja pontta, jonka edustaja Myller esitti, enkä pidä kovin hyvänä sitä, että hallituksen suunnittelema (Puhemies koputtaa) asetusluonnos voimakkaasti parantaa suoran sähkön ja kaukolämmön kilpailuasemaa uusiutuvaan energiaan verrattuna.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 120/2016 vp

21.12 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Kun valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Hassi on paikalla, niin itse asiassa unohdin tuosta matkaviestinverkkojen kuuluvuudesta puhua, mikä nousi liikenne- ja viestintävaliokunnassa vahvasti esille, mutta ympäristövaliokunnassa teidän selvityksenne mukaan tästä lähes nollarakentamisesta ei itse asiassa aiheutuisi näitä ongelmia, joita liikenne- ja viestintävaliokunta esille nosti, eli sitä, että radiosignaalit eivät tulisi seinien läpi. Voisiko valiokunnan puheenjohtaja lyhyesti kertoa, miten tätä on näin eri tavalla tulkittu kahdessa eri valiokunnassa?

21.13 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Nyt tulee kyllä semmoinen tunne, että edustaja Heinonen ei ole lukenut ympäristövaliokunnan mietintöä, koska ympäristövaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan sisältöistä lausumaa: "Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö laativat yhdessä tarvittavat säädökset siitä, että kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta välttämättömien yleisten matkaviestinverkkojen sisätilakuuluvuus asuinrakennuksessa varmistetaan rakentamisessa tarkoituksenmukaisella ja rakennuksen energiatehokkuuden ja muut olennaiset tekniset vaatimukset huomioon ottavalla tavalla. Valtioneuvoston tulee seurata jatkossa matkaviestinverkkojen kuuluvuutta sekä rakentamista koskevan sääntelyn ja sen toimeenpanon vaikutuksia matkaviestinverkkojen sisätilakuuluvuuteen ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin kuuluvuuden varmistamiseksi."

Arvoisa puhemies! Koska äskeinen puheenvuoroni katkesi kesken 2 minuutin aikarajan takia, niin siihen vielä lisäisin sen, että Suomessa on ainakin vuodesta 2008 asti rakennettu myöskin niin sanottuja passiivitaloja, jotka eivät tarvitse lainkaan erillistä lämmitysjärjestelmää. Ainakaan minun tiedossani ei ole, että nämä talot mitenkään erityisesti loistaisivat home-, sisätila- ja kosteusongelmaisina, eli korostaisin nyt kyllä sitä, että VTT:n ja ylipääntänsä näitä asioita selvittäneiden tahojen mukaan kosteus- ja sisäilmaongelmiin on pääasiassa ihan muut syyt.

21.14 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Pahoittelut, ymmärsin väärin tämän, eli kun tässä valiokunnan mietinnössä ensin viitataan liikenne- ja viestintävaliokuntaan, joka tuo näitä asioita esille, sitten ympäristövaliokunta toteaa, että radiosignaalien kuuluvuusongelma on tunnistettu, olemassa oleva ongelma, johon hallituksen esityksellä ei ole vaikutusta, esitetyt muutokset eivät vaikuta tilanteeseen. Tähän viittasin ja nyt ymmärsin, että myös nämä huolet, jotka liikenne- ja viestintävaliokuntaan ovat tulleet, liittyvät jo muihin talon rakenteisiin ja tämä nollarakentaminen ei siis ongelmaa tule pahentamaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 220/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.